

STORTINGET

Innst. 172 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:55 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om ei norsk utlånsordning for undervisningsmateriell

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa setja i gang ei utgreiing av korleis ei liknande utlånsordning av undervisningsmateriell som ordninga danske CFU tilbyr, kan innførast i Noreg, med omsyn til økonomiske konsekvensar, geografiske utfordringar og lokalisering.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 20. februar 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på sakens side på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteen er opptatt av at alle elever skal ha tilgang på gode læringsmidler og undervisningsmateriell. Komiteen mener det er viktig for elevenes læring at de har tilgang på læringsmidler og undervisningsmateriell.

Komiteen er enig i at det over tid har vært en utfordring økonomisk for kommunene å sikre tilstrekkelig innkjøp av undervisningsmateriell innenfor deres handlingsrom. Komiteen mener det er viktig at skoler disponerer og eier undervisningsmateriell i ulike fag, og at kommunene sørger for at det skjer i praksis.

Komiteen merker seg utlånsordningen for læremidler som gjelder i Danmark, og viser til en komitéreise hvor denne ordningen ble beskrevet for komiteen, og de erfaringene som er gjort med denne ordningen i Danmark.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har forståelse for forslaget fra Rødt. Læremiddelsituasjonen ved mange norske skoler er problema-

tisk, og det er et stort behov for skolebøker. Flertallet vil i den sammenheng påpeke at en rekke skoleforskere har understreket viktigheten av trykte lærebøker for å gi norske elever god læring i lesing og skriving. Det synes å være bred enighet om at det må satses mer på fysiske lærebøker i skolen.

Flertallet vil vise til systemet Rødt foreslår å utrede, lenge har vært på plass i Danmark. At erfaringene derfra er gode, betyr imidlertid ikke at systemet vil passe for Norge. Ansvar for skolene og organisering av innkjøp er annerledes i Norge enn i Danmark, og ikke minst er det store geografiske og demografiske forskjeller mellom landene. Flertallet vil også vise til uttalelsen fra statsråden og skriftlige høringsinnspill til komiteen.

Flertallet mener læreboksituasjonen bør bedres, og at det er flere mekanismer som her kan brukes, men en utredning av danskenes ordning er etter flertallets mening ikke riktig bruk av ressurser. Flertallet går derfor imot representantforslaget fra Rødt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker viktigheten av en mer praktisk skole, der variert undervisning gir økt motivasjon, trivsel og læring. Regjeringen har derfor innført et nasjonalt program for praktisk læring på 5.–10. trinn, støttet av nasjonale sentre som utvikler veiledninger og pedagogiske ressurser. Kommunene har ansvaret for skolene og utstyr, men regjeringen har etablert en tilskuddsordning for praktiskundervisning og innført en rentekompensasjonsordning som stimulerer til oppgradering av læringsarenaer, bygg og utstyr. Mange kommuner bruker allerede disse midlene til å forbedre undervisningen i kunst og håndverk, skolekjøkken og friluftsliv.

Disse medlemmer mener også at et godt lokalt samarbeid mellom skoler, næringsliv og andre aktører kan bidra positivt. Skolebibliotekene har fått økt støtte for å fremme leselyst og kritisk tenkning. Det er viktig at kommunene beholder frihet til å prioritere sine investeringer. En sentralisert utlånsordning, som i Danmark, kan passe dårligere for Norge, blant annet på grunn av vår geografi og at de norske nasjonale sentrene allerede dekker mange av de samme oppgavene.

Disse medlemmer mener derfor at en nasjonal utlånsordning kan skape mer administrasjon og minske handlingsrommet for kommunene til å tilpasse innkjøp etter lokale behov. I stedet for å utrede en ny ordning bør man heller videreutvikle og forbedre de systemene som allerede finnes. Gjennom eksisterende støtteordninger og lokalt samarbeid ligger alt til rette for å styrke praktisk læring uten å innføre en omfattende utlånsordning.

Komiteens medlemmer fra Høyre deler målet om mer praktisk og variert undervisning, og er-

kjenner at det er behov for flere lærebøker. Disse medlemmer mener imidlertid at en statlig utlånsordning etter modell av CFU ikke er riktig vei å gå. En slik ordning vil være kostbar å etablere og drifte i et langstrakt land som Norge, og det kan svekke det kommunale ansvaret for læremidler.

Disse medlemmer vil vise til at Høyre allerede har fremmet forslag om flere målrettede tiltak som er bedre tilpasset norske forhold, deriblant en forsøksordning der stat, fylke og industri samarbeider om deling av avansert utstyr mellom flere skoler ved bruk av en mobil enhet (utstyrsbuss), eller en tilskuddsordning der skolene får refundert en andel av sine kostnader ved innkjøp av lærebøker etter modell av «den teknologiske skolesekken».

I forbindelse med behandlingen av ungdomsmeldingen, jf. Meld. St. 34 (2023–2024), Innst. 55 S (2024–2025), fremmet også disse medlemmer forslag om å vurdere om bevilgninger over statsbudsjettet til læremidler skal innrettes som en ordning med en egenandel, slik at kommunene ikke kutter i egne bevilgninger til innkjøp av fysiske læremidler. Disse medlemmer prioriterer å styrke kommuneøkonomien slik at skolene selv kan kjøpe nødvendig utstyr, samt øke lærernes handlingsrom til å drive god undervisning gjennom flere yrkesgrupper i skolen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre deler forslagsstillernes bekymring over at mangel på, eller utdaterte læremidler kan få konsekvenser for kvaliteten i skolen. Tilgang på fysiske og digitale læremidler påvirkes av ressursituasjonen i skolen. Den er i mange kommuner utfordrende.

Disse medlemmer mener imidlertid at en statlig styrt utlånsordning ikke vil løse problemet. Der som man lokalt ønsker å etablere ordninger som deler på spesialutstyr, eller på andre måter gir et større tilfang av læremidler til elevene, bør det være muligheter for det. Men det er etter disse medlemmers syn ikke slik at en statlig styrt utlånsordning vil kunne forbedre eller kompensere for manglende eller utdaterte læremidler i skolen. Det er først og fremst et ressurspørsmål. Det løser man med mer ressurser til skolen og innkjøpsordninger som stimulerer til at skoleeier bruker tildelte ressurser til læremidler, ikke gjennom å statlig styre at elever skal dele på læremidler og utstyr de trenger i skolehverdagen sin.

Medlemmen i komiteen frå Raudt viser til grunngevinga i representantforslaget.

Denne medlemmen meiner at dagens utstyrssituasjon og måla om ein meir praktisk skule ikkje heng saman. Det er avgjerande å styrkja skulane sine utstyrs-pakkar, og å tenkja nytt om korleis dette kan gie-

rast. Ei slik nytenking er å dela meir på utstyret. Her har det vore fremja fleire forslag tidlegare, mellom anna i form av utstyrsbussar. Desse har i stor grad vore retta mot yrkesfagleg opplæring i den vidaregåande skulen. Dette representantforslaget ønskjer å ta dei same grunnleggjande ideane og sjå på moglegheita for å innføra dei i grunnskulen, der det også er behov for nytt utstyr for å skapa meir engasjerande og praktiske undervisningsformer.

Erfaringane frå Danmark har vist at ordninga der fungerer godt. Likevel skal også denne medlemmen innrømme at dei store geografiske skilnadene mellom Noreg og Danmark gjer at den danske modellen ikkje kan innførast i Noreg utan justeringar. Nett derfor er det eit hovudpoeng i forslaget at det må greiast ut korleis ei slik ordning kan innførast i Noreg, og at denne utgreiinga må ta høgde for både geografi og økonomi. Det er denne medlemmen si klare meining at meir kunnskap om korleis me kan sikra betre tilgang på utstyr i grunnskulen, berre vil vera eit gode.

På denne bakgrunnen fremjar denne medlemmen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa setja i gang ei utgreiing av korleis ei liknande utlånsordning for undervisningsmateriell i grunnskulen som ordninga danske CFU tilbyr, kan innførast i Noreg, med omsyn til økonomiske konsekvensar, geografiske utfordringar og lokalisering.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringa setja i gang ei utgreiing av korleis ei liknande utlånsordning for undervisningsmateriell i grunnskulen som ordninga danske CFU tilbyr, kan innførast i Noreg, med omsyn til økonomiske konsekvensar, geografiske utfordringar og lokalisering.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjere følgjende

vedtak:

Dokument 8:55 S (2024–2025) – Representantforslag frå stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om ei norsk utlånsordning for undervisningsmateriell – vedtas ikkje.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 18. mars 2025

Hege Bae Nyholt

leder

Marit Knutsdatter Strand

ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/978-

20. februar 2025

Representantforslag 55 S (2024-2025) om en norsk utlånsordning for undervisningsmateriell

Jeg viser til representantforslag fra Hege Bae Nyholt, Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om å sette i gang en utredning av hvordan en lignende utlånsordning av undervisningsmateriell som den danske CFU tilbyr kan innføres i Norge, med hensyn til økonomiske konsekvenser, geografiske utfordringer og lokalisering.

Jeg er opptatt av at vi skal bidra til å utvikle en mer praktisk skole hvor elevene lærer mer, blir mer motivert og trives bedre. Jeg er derfor glad for at representantene er opptatt av læremidler og utstyrssituasjonen i skolen. Regjeringen er også opptatt av å legge godt til rette norske elever skal lære mer og bedre enn de gjør i dag. Da er tilgang til variert utstyr og læremidler viktige. Jeg er enig i at det trengs utstyr, tilrettelagte bygg, støtteressurser og veiledning for å legge til rette for at det blir mer praktisk læring i alle fag – på alle skoler. Det er også positivt å legge til rette for deling og gjenbruk. Men det finnes ulike måter å gjøre dette på.

I Norge er det kommunene som har ansvaret for å eie og drive skolene, herunder sørge for nødvendig utstyr og læremidler. Utdanningsdirektoratet tilbyr en rekke ressurser som skal støtte kommunene i dette arbeidet. I tillegg er det etablert flere nasjonale sentre, som hver har ansvar for å bringe fram forskning på sine fagområder og som skal formidle dette til sektoren. De utvikler blant annet ulike veiledninger, ressurser og også i noen grad læremidler, og de bidrar i lokal kompetanseutvikling.

For kort tid siden la regjeringen fram Meld. St. 34 (2023–2024) *En mer praktisk skole— Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn*. Her fremmes og omtales det at regjeringen vil innføre et nasjonalt program for praktisk læring. I tråd med tildelingsbrevene til både Utdanningsdirektoratet og de nasjonale sentrene skal de bidra til å videreutvikle dette programmet. Lesesenteret, Skrivesenteret, Matematikksenteret og Naturfagsenteret er særlig styrket for å bidra til å utvikle pedagogiske og kompetansebyggende støtteressurser.

I mange av innspillene til meldingen uttrykkes det også behov for bedre læringsarenaer og mer utstyr til å kunne drive praktisk opplæring. Mange skoler har for få spesialrom, rommene de har er underdimensjonerte eller krever betydelige investeringer for at de skal være tilpasset dagens krav og bruk. Regjeringen har derfor innført en rentekompensasjonsordning for investeringer i læringsarenaer, utstyr og inventar som bidrar til mer praktisk og variert opplæring i skolen.

Ordnningen vil ha en total investeringsramme på 8 milliarder kroner over åtte år. Målet er å stimulere kommunene til å gjøre investeringer som gir elever på 5.–10. trinn gode læringsarenaer tilrettelagt for praktisk læring. I denne ordningen kan det søkes om anskaffelser av utstyr og inventar, i tillegg til oppgradering av eksisterende læringsarenaer inne, mindre nybygg tilknyttet en eksisterende skole eller oppgradering, nyetablering av skolens uteareal, eller tilrettelegging av naturområde i skolens nærområde.

Regjeringen har også innført en tilskuddsordning for utstyr og læringsarenaer på 5.–10. trinn, med øremerkede midler til hver kommune. 127 mill. kroner i tilskuddsmidler ble fordelt i 2024. Tilskuddet er økt i budsjettet for 2025. I kommunenes svar på hva de ønsker å bruke midlene på, er det veldig mange kommuner som planlegger å kjøpe inn og oppgradere utstyret til musikkundervisningen, skolekjøkkenet, kunst- og håndverkssaler og verksteder. Det er også mange kommuner som har planer om å etablere skolehage og realisere mer fysisk aktivitet, friluftsliv og uteskole for elevene.

I meldingen understreker vi verdien av å samarbeide lokalt, både om utstyr, lokaler, kompetanse og lærerressurser, og vi trekker fra ulike gode eksempler på at dette allerede skjer. Mer samarbeid og dialog mellom ungdomsskolen, de videregående skolene og det lokale arbeidsliv, kan bidra til å nå målet om å utvikle en mer praktisk skole.

Skolebiblioteket er en læringsarena som bidrar til å fremme leselyst, gode leseferdigheter og kritisk tenking. Regjeringen har derfor styrket skolebibliotekene gjennom to ulike tilskuddsordninger som til sammen bidrar til gode skolebibliotek. Disse to ordningene er Utdanningsdirektoratets tilskudd til skolebibliotek og Kulturrådets skolebibliotekordning.

Utdanningsdirektoratets tilskuddsordning skal være med på å styrke skolebibliotekenes arbeid med leselyst i grunnskolen og å skape en inkluderende arena for leseglede for alle elever og i alle fag, og kommuner kan søke om tilskudd til personalressurser og

kompetanseutvikling gjennom ordningen. Tilskuddsordningen er styrket i flere omganger, og er nå på 50 mill. kroner.

Gjennom Kulturrådets ordning får grunnskoler bøker fra Kulturrådets innkjøpsordninger for ny norsk skjønnlitteratur, ny norsk sakprosa og nye norske tegneserier for barn og unge. Også denne ordningen er styrket, og det er prioritert 8,1 millioner kroner til ordningen i årets budsjett. I tillegg fordeles 5 mill. kroner fra spillemidlene til dette.

I tillegg til skolebibliotekordningene, har alle norske skoler tilgang til fylkesbibliotekene og deres tilbud og samlinger. De tilbyr for eksempel utlån av et bredt utvalg av klassesett av ulike typer litteratur og de har ikke minst en distribusjonsordning som er tilpasset Norge som det langstrakte landet vi er med store avstander, noe som gjør tilbudet lett tilgjengelig.

I Danmark finnes det seks ulike ressursentre for undervisningsmidler, også kalt CFUer. De er forankret under det danske undervisningsministeriet, og er plassert ved lærerutdanningene. Slik jeg forstår det, låner de seks sentrene ut de fysiske materialene, og de leveres og hentes på skolene hver uke. Norge og Danmark har svært ulik geografi, og det må antas å ville kreve mer arbeid og kostnader med distribusjon om en skulle ha en slik ordning i Norge. Jeg kjenner ikke den danske ordningen tilstrekkelig til å uttale meg om den fungerer godt i Danmark, og om det er andre ramme faktorer enn geografi som er annerledes der enn i Norge.

Videre ser det ut som om CFUene i Danmark også har oppgaver knyttet til å sørge for informasjon og yte rådgivning og veiledning til lærere m.fl. om bruk av læremidler og utstyr og bistå lærere som vil utvikle læremidler og utstyr til eget bruk. CFUene kan også omfatte kurs, prosjekter, utviklingsarbeid og nettverk samt pedagogisk og teknisk rådgivning. En del av disse oppgavene vil ligge tett opp til det de norske nasjonale sentrene allerede har i Norge.

Jeg er opptatt av å bruke virkemidler som styrker kommunene i sitt arbeid med å drive gode skoler. Da må kommunene selv vurdere, i samarbeid med skolene og lærerne, hva de har behov for, og jeg er veldig opptatt av å bruke de ordningene vi har bedre og smartere. Det er lett å tenke at en utlånsordning bare vil være positivt, men jeg mener det er mulige fallgruver med en slik ordning. En helt ny utlånsordning for læremidler og utstyr kan for eksempel føre til mindre handlingsrom både ved å være en trakt – en slags godkjenningsordning – og ved å bli en hvilepute for kommuner som da kjøper mindre enn de ellers ville ha gjort.

I tillegg vil en slik utredning måtte bli grundig og omfattende. For eksempel må det utredes hvordan en slik ordning vil påvirke markedet for læremidler og kommunenes handlingsrom, hvordan spørsmål i åndsverksloven blir berørt, forholdet til utstyr i yrkesfaglig opplæring, hvordan ordningen skal spille sammen med andre virkemidler, grenseoppgang mot de nasjonale sentrene og selvfølgelig administrative og økonomiske konsekvenser.

Jeg mener derfor at vi ikke bør bruke kapasitet på å utrede dette videre nå, men bygge videre på de ansvarsforholdene, strukturene og tiltakene vi allerede har iverksatt for å lykkes med en bedre og mer praktisk skole med tilgang på oppdatert utstyr og læremidler.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

